

Дніпропетровський орден Трудового Червоного Прапора
державний аграрний університет

ПОГОРЕЛОВА Тетяна Павлівна

УДК 338.43;636.598

ЕКОНОМІКА ІНТЕНСИВНОГО ГУСІВНИЦТВА
В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

08.07.02 - економіка сільського господарства і АПК

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпропетровськ - 2000

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Дніпропетровському державному аграрному університеті, Міністерство аграрної політики України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор Радченко Віктор Васильович,
Дніпропетровський державний аграрний університет, професор кафедри організації сільськогосподарського виробництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор Рабштина Василь Михайлович
Полтавський сільськогосподарський інститут, завідувач кафедри ринкових відносин і маркетингу

кандидат економічних наук, заслужений працівник сільського господарства України Вірченко Микола Микитович, голова племптахозаводу "Україна" Новомосковського району Дніпропетровської області

Провідна установа – Харківський державний аграрний університет, кафедра організації виробництва і агробізнесу, Міністерство аграрної політики України, м. Харків

Захист відбудеться 28 квітня 2000 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради к. 08.804.01 у Дніпропетровському державному аграрному університеті за адресою: 49600, м. Дніпропетровськ, 27, вул. Воршилова, 25 (аудиторія 342)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного аграрного університету за адресою: 49600, м. Дніпропетровськ, 27, вул. Воршилова, 25

Автореферат розіслано 26 березня 2000 р.

Вчений секретар спеціалізованої
Вченої ради, д.е.н., професор
П.М.

Макаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

В Україні розвитку ячного і м'ясного птахівництва традиційно надавалось важливе значення. У складі колишнього Радянського Союзу воно займало ведуче положення (47%). На кінець 80-х років поголів'я усіх видів птиці складало 255 млн голів, вироблялось більше 16 млрд штук яєць та 708 тис. т м'яса птиці. На одного мешканця України припадало 313 штук яєць та 14 кг м'яса птиці. В цілому птахівництво було прибутковим. Але наступні роки для цієї галузі були фатальними. Загальна чисельність птиці скоротилась у двічі, а гусей у три рази. Птахівництво, у тому числі і гусівництво, стало збитковим, а тому і економічно недоцільним.

Такий занедбаний стан галузі птахівництва не може бути виправданим навіть при тих труднощах, які мають місце в економіці країни. Неминуче відновлення галузі тваринництва було б доцільним розпочинати саме з птахівництва, так як воно є найбільш швидкостиглим і економічно досить чутливим. Свою нішу повинно зайняти і гусівництво, як одна із найдавніших традиційних галузей українського селянства. Але його розвиток має відбуватися на ринкових засадах, притаманних більшості розвинутих країн світу.

Актуальність теми. Гусівництво України переживає тяжкі часи свого існування. Втім в багатьох країнах ця галузь досить розвинута. Ведеться вона на інтенсивній основі, що забезпечує одержання цінних продукції та сировини, які користуються стійким попитом у населення. У порівнянні з іншими видами птахівництва гусівництво організаційно і технологічно найбільш просте. Його можливо розвивати на існуючій матеріально – технічній базі з незначними витратами на переобладнання приміщень. Гуси невибагливі до кормів. В складі їх раціону велике місце займають зелені, соковиті та грубі корми.

Окрім цього гуси володіють рідкісною здатністю до забезпечення людей смачним і корисним м'ясом, давати при житті цінні пух та пір'я, не з чим незрівняну делікатесну печінку та жир, інші продукти та сировину. В гусівництві менше, ніж в інших галузях птахівництва, витрачається на одиницю продукції кормів, зокрема, концентрованих, живої праці, більше отримують прибутку. Гуси добре пристосовані до промислової технології вирощування, основаної на інтенсивних засадах ведення галузі.

В останні роки до розведення гусей все більшу увагу виявляють як фермерські господарства, так і більш крупні та середні підприємства, багаточисельні володарі індивідуальних подвір'я.

Нажаль крупнотоварним гусівництвом в Україні займається обмежена кількість господарств, у ряду з них справи йдуть добре. Причини загального занедбаного стану гусівництва сягають у минуле. У попередні роки галузі не надавалось належної уваги. Її продукція не виправдано оцінювалась низько. Не користувалось гусівництво повагою і у середовищі

наукових працівників, а економісти-аграрники взагалі надзвичайно рідко звертались до вирішення цієї проблеми.

В умовах формування ринкових відносин галузь гусівництва відчуває нагальну потребу в кваліфікованому науковому обґрунтуванні особливостей економіки інтенсивного гусівництва. Більш повне використання традиційних і нових джерел зростання об'ємів та ефективності виробництва продукції гусівництва обумовили народногосподарське значення і актуальність теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота окремим розділом входить до комплексної програми наукових досліджень кафедри організації сільськогосподарського виробництва Дніпропетровського державного аграрного університету на 1996-2000 рр. “Розробити організаційно-економічні прийоми підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в реформованих підприємствах різних форм господарювання”.

Мета і задачі дослідження. Головною метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування економічної ефективності інтенсивного гусівництва в умовах формування ринкових відносин, котрі мають забезпечити виробництво широкого асортименту продукції гусівництва, стійкий економічний розвиток галузі на підставі різних підходів до виробництва і використання продукції гусівництва.

У відповідності з цим були поставлені і розв'язані такі задачі:

- узагальнено теоретичні аспекти та обґрунтовано практичну неминучість прискореного розвитку гусівництва на інтенсивній основі;
- експериментально встановлено рівень економічної ефективності галузі гусівництва при різному використанні його продукції, яку одержують від гусей поширених порід;
- запропоновано наукові підходи що до організаційно-економічних форм виробництва та використання продукції гусівництва в умовах ринкового середовища;
- здійснено економіко-математичне моделювання розвитку і підвищення економічної ефективності гусівництва на прикладі підприємств Дніпропетровської області.

Об'єктами досліджень є підприємства Дніпропетровської області різні за своєю організаційно-економічною формою виробництва й переробки продукції гусівництва.

Предметом досліджень виступає економічний і організаційний механізм підвищення ефективності виробництва та раціонального використання продукції гусівництва з метою задовільнення на неї попиту.

Наукова новизна одержаних результатів:

- науково обгрунтована пагубність дискримінації галузі гусівництва в Україні, народногосподарська та економічна неминучість його відродження та більш швидкого розвитку;
- економічно доведена доцільність інтенсивного ведення гусівництва та комплексного використання біологічних та господарських особливостей гусей різних порід;
- запропонована організаційна система інтегрованих взаємозв'язків установ управління і виробництва в галузі гусівництва в умовах ринкових відносин;
- експериментально встановлено рівень економічної ефективності інтенсивного виробництва і використання різноманітної продукції основних порід гусей;
- на прикладі Дніпропетровської області розроблена перспектива розвитку гусівництва та визначена оптимальна структура порідного складу гусей.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на прикладі світового та вітчизняного досвіду науково обгрунтована і практично підтверджена необхідність відродження та подальшого розвитку галузі гусівництва на підставі інтенсивних методів господарювання. Найбільшу практичну зацікавленість викликає методологічний підхід до розробки перспективної моделі інтеграції підприємств, котрі приймають участь в процесі виробництва та переробки продукції гусівництва. Вони можуть бути використані у практиці ряду регіонів України та інших країн СНД.

Освоєння основних результатів, одержаних в дисертації та в розробленому посібнику “Методичні рекомендації по організації та економіки інтенсивного гусівництва”, можуть забезпечити зростання виробництва продукції гусівництва у 1,5-2,2 рази та підвищення економічної ефективності на 55-70%. Госпрозрахунковий економічний ефект складає 12420 тис. грн.

Особистий внесок здобувача. Автором особисто висунута проблема та обгрунтована актуальність наукових досліджень по інтенсивному розвитку гусівництва в Україні. Зібрані, проаналізовані і висвітлені результати наукових досліджень, зокрема, доведена сутність і особливості інтенсифікації виробництва продуктів гусівництва в умовах ринку, раціонального використання різних видів продукції та сировини. Вивчена ефективність вирощування гусей в господарствах різних типів, їх економічні взаємовідносини в процесі інтеграції. Автором самостійно був організований і проведений науково-виробничий дослід у племптаховоді “Україна” Новомосковського району Дніпропетровської області. Визначені параметри вихідних даних, здійснено економіко-математичне моделювання та аналіз одержаних результатів. Запропоновано співвідношення порідного та чисельного складу гусей, рівень можливої ефективності галузі.

Апробація результатів дисертації. Одержані наукові результати використані при підготовці статей, звітів, увійшли до складу аналітичних записок та пропозицій виробництву. Автор дисертації приймала безпосередню участь у підготовці матеріалів по відродженню промислового гусівництва Дніпропетровської області. Основні положення наукових досліджень та висновки про необхідність та напрямок розвитку гусівництва доповідалися на наукових конференціях Дніпропетровського державного аграрного університету та раді Дніпропетровської асоціації інкубаторно-птахівничих підприємств у 1996 – 1999 рр. Результати моделювання розвитку гусівництва у Дніпропетровській області розглянуті і прийняті до впровадження Дніпропетровською асоціацією інкубаторно – птахівничих підприємств.

Публікації основних положень дисертаційної роботи здійснені в наукових статтях журналів: "Економіка АПК", " Придніпровський науковий вісник ", "Вісник Сумського державного аграрного університету", рекомендаціях. Опубліковано 5 робіт загальним обсягом 3,5 обліково - видавничих аркушів, всі у авторському виконанні.

Структура дисертації. Дисертація складається із змісту, вступу, трьох розділів, до яких входить 8 підрозділів, списку використаних літературних джерел, додатків. Роботу викладено на 153 сторінках комп'ютерного тексту, у тому числі основний зміст займає 140 сторінок. В роботі є 41 таблиця і 6 рисунків. Список використаних джерел складає 181 найменування, у тому числі 9 зарубіжних.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі – ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНА НЕМИНУЧИСТЬ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА – обґрунтована необхідність інтенсифікації аграрного виробництва. Це дасть змогу вивести народне господарство країни із глибокої економічної кризи, яка особливо гостро позначилася на аграрному секторі України, найбільш уразливим місцем якого виявилось галузь тваринництва і, зокрема, птахівництво (табл.1).

В Україні відбувається повальне скорочення поголів'я тварин. Чисельність умовного поголів'я скоротилося на 16,3 млн голів (50,6%), у тому числі птиці – на 50%. Найбільший спад поголів'я припадає на громадські підприємства. Тут поголів'я скоротилося на 65%, у тому числі птиці на 79%.

Таблиця 1

Сукупна чисельність поголів'я тварин в різних типах господарств України

Вид тварин	1981р.	1991р.	1998р.	1998р. в % до 1998р.
Всі категорії господарств				
Умовне поголів'я, тис. гол.	32131	31021	15874	49,4
У тому числі птиця в натурі, млн гол.	246	243	123	50,0
Громадські підприємства				
Умовне поголів'я, тис. гол.	25535	24140	8938	35,0
У тому числі птиця в натурі, млн гол.	140	128	30	21,4
Господарства населення				
Умовне поголів'я, тис. гол.	6596	6881	6936	105,2
У тому числі птиця в натурі, млн гол.	106	115	93	87,7

Така тенденція спостерігається як в цілому по країні, так і щодо птахівничої галузі Дніпропетровської області (рис.1).

У 1990 р. чисельність поголів'я птиці в усіх категоріях господарств Дніпропетровської області складала 22 млн або 5,7 голів на кожного жителя. До 1993 р. громадський сектор був домінуючим, так як займав біля 67% чисельного складу птиці. Господарства населення суттєво доповнювали загальне виробництво продукції птахівництва. За останні роки загальне становище птахівництва значно змінилося. Загальне поголів'я птиці зменшилося у 2,7 рази. Тепер більше 73% кількості поголів'я птиці знаходяться в господарствах населення та у фермерів.

Економічні показники по Дніпропетровській області засвідчують, що птахівництво переживає глибоку кризу (табл.2).

Таблиця 2

Економічні показники виробництва продукції птахівництва
в системі Дніпропетровського птахопрому

Показник	1990 р.	1993 р.	1995 р.	1998 р.	1998 р. в % до 1995 р.
Затрати кормів, ц корм. од.:					
- на 1000 штук яєць	2,75	2,96	2,99	2,90	97,0
- на 1 ц приросту птиці	5,22	5,36	5,61	8,24	146,9
Собівартість:					
- 1000 штук яєць	85,5 *	150,4 **	66,7***	159,0***	238,4
- 1 ц приросту птиці	180,9 *	328,0**	120,5***	289,7***	240,4
Рівень рентабельності, %:					

- яйця	16,4	15,3	- 13,1	- 19,0	-35,4
- м'ясо	18,5	- 2,9	-45,6	-571,0	- 589,5

*1990 р. – в крб, **1993 – в тис. крб, ***1995, 1998 рр. – в грн.

Витрати кормів на 1000 штук яєць зросли на 0,15 ц корм. од. (5,5%), а на 1 ц приросту птиці – на 3,02 ц корм. од., або на 57,9%. Собівартість 1000 штук яєць та 1 ц приросту живої маси підвищилась більш, ніж у 3 рази. Реалізаційні ціни на продукцію птахівництва зростали, але значно меншими темпами. Це призвело до того що виробництво продукції птахівництва стало збитковим.

В Дніпропетровській області в галузі птахівництва гусівництво займає незначне місце. Виробництво гусячого м'яса у загальному обсязі м'яса птиці складає лише – 0,2% (табл.3).

Стан гусівництва області дуже складний. На 1 січня 1999 р. гусячі ферми функціонують лише в 24 господарствах. В середнім на одне господарство припадає 3-4 тис. гусей. Їх несучість складає лише 30 яєць. Валовий збір яєць у 1998 р. склав 1,2 млн штук. У розрахунку на один сільський двір було продано 1,5 добових гусенят. До речі, це один із кращих показників в Україні (табл.4).

Таблиця 3

Видове виробництво живої маси птиці в системі ПО “Дніпропетровськптахопром”, т

Вид птиці	1990 р.	1993 р.	1995 р.	1998 р.	1998 р. в % до 1990 р.
Жива маса – всього	55116	37527	21839	20571	37,3
у тому числі по видах:					
- бройлери	40606	29044	16333	19513	48,1
- кури та молодняк	8554	6686	4230	1004	11,7
- качки	4853	1563	1152	20	0,4
- індики	932	158	38	-	-
- гуси	171	76	86	34	19,9

Найбільша кількість гусят, проданих у розрахунку на кожен індивідуальну садибу, припадає на Нікопольський район – 12 штук, Солонянський – 3,9 та Апостоловський – 2,7 штуки.

Таблиця 4

Продуктивність гусей в громадському секторі Дніпропетровської області

Показник	1985 р.	1990 р.	1995 р.	1998 р.	1998 р. в % до 1985 р.
Чисельність дорослих гусей, тис. гол.	86	106	91,7	59,7	69,4
Виробництво яєць, тис. шт.	1888	2482	1272	1178	62,4
Несучість гусок, шт.	39	42	31	30	76,9
Вихід інкубаційних яєць, %	80,4	81,7	79	79	98,3
Виводимість гусят, %	65,4	68,1	63,1	64	97,9
Одержано добових гусят, тис. шт.	993	1381	494,9	580	58,4
Продано гусят населенню, тис. шт.	681	1000	392,6	490	72,0

Порідний склад гусей Дніпропетровської області в основному складається з шести порід. Питома вага італійських білих складає 36%, кубанських – 29, горьківських – 14, великих сірих, тулузьких та інших – 21%. Це свідчить про розгалужений генетичний потенціал гусівництва, який має слугувати базою щодо подальшого розвитку галузі.

У другому розділі – ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКЦІЇ ГУСІВНИЦТВА В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН – проаналізована організація виробництва продукції гусівництва в різних типах підприємств. На прикладі кращих гусівничих господарств доведено, що гусівництво може бути рентабельним. Його розвиток являє собою важливе джерело поповнення продовольчих ресурсів та сировини, котрі користуються піднесеним попитом та володіють стійкою конкурентоспроможністю. Тому розвиток гусівництва заслуговує більшої уваги. Але щоб підвищити виробництво продукції гусівництва необхідно вирішити ряд питань як на регіональному, так і господарському рівнях. Одним з них є система взаємозв'язків між установами управління та виробництва продукції гусівництва. Вона охоплює вертикальні і горизонтальні зв'язки між всіма суб'єктами від Міністерства аграрної політики України та УААН до обласних та районних структур, а далі до підприємств різних форм господарювання та населення (рис.2).

На підставі науково-практичного дослідження, який складався з п'яти серій, була визначена економічна доцільність щодо використання продукції гусівництва різних порід (табл. 5).

Дослід здійснено у племзаводі “Україна” Новомосковського району Дніпропетровської області. Дослідження проводились на чотирьох породах гусей (кубанська, крупна сіра, тулузька, синтетична популяція(СП)).

Таблиця 5

Загальна схема науково-виробничого експерименту
по визначенню економічної ефективності використання продукції гусей різних порід

Серія дослідження	Назва дослідження	Порода гусей	Об'єкт вивчення	Кількість, гол.	Тривалість, дні	Предмет вивчення
-------------------	-------------------	--------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------

1	Ефективність гусівництва при реалізації інкубаційних яєць	Кубанська Крупна сіра Тулузька СП	Гуски	200 200 200 200	Період несучості	Економічні данні продажу інкубаційних яєць
2	Економіка гусівництва при одержанні і продажу добових гусят	Кубанська Крупна сіра Тулузька СП	Гуски	200 200 200 200	30	Ефективність гусівництва при інкубації яєць і продажу добових гусят
3	Ефективність одержання і вирощування гусят на м'ясо	Кубанська Крупна сіра Тулузька СП	Гусята	150 102 112 125	70	Економіка гусівництва при інтенсивному вирощуванні гусят на м'ясо
4	Відгодівля гусей на жирну печінку	Кубанська Крупна сіра Тулузька СП	Гусята	50 34 37 42	14 40 40 40	Фінансові результати відгодівлі гусят на жирну печінку
5	Ефективність прижиттєвого одержання з гусей пуху і пера	Кубанська Крупна сіра Тулузька СП	Гусята	100/50 68/34 74/37 84/42	2	Економічна ефективність прижиттєвої оципки гусят

Перша та друга серії досліду засвідчили, що реалізувати добових гусенят кубанської породи економічно більш вигідно, ніж яйця. По крупній сірій породі було встановлено, що продаж яєць дає більше прибутку, ніж реалізація добових гусенят. Для тулузької і СП корисніше реалізовувати добових гусенят, ніж яйця (табл.6).

Таблиця 6

Порівняна економічна ефективність гусівництва при реалізації інкубаційних яєць і добових гусят

/у розрахунку на одну гуску/

Показник	Порода гусей			
	кубанська	крупна сіра	тулузька	СП
Співвідношення затрат на гусят і яйця, %	175,8	176,9	176,4	177,0

Співвідношення виручки від гусят і яєць, %	183,8	140,6	137,8	174,9
Прибуток, грн.:				
від продажу яєць	36,30	33,60	94,95	40,67
від продажу гусят	71,76	24,60	106,64	59,84
Співвідношення прибутку від продажу гусят і яєць, %	197,7	73,2	112,3	147,1

Подальші результати досліду (3 серія) засвідчили, що гусей кубанської породи вигідніше використовувати як гусенят-бройлерів. У порівнянні з іншими породами вони мали більш високу інтенсивність росту і забезпечили рентабельність на рівні 40%, тоді як інші 1,8-27,6% (табл.7).

Таблиця 7

Зведені дані про вирощування молодняку гусей на м'ясо до 70-дневного віку

Показник	Порода гусей			
	кубанська	крупна сіра	тулузька	СП
Кількість вирощених і забитих на м'ясо гусят, гол.	50	34	38	41
Загальна жива маса гусят, кг	187,5	136,7	159,6	168,1
Виручка від реалізації, – всього, грн.:	757,43	551,63	655,85	691,24
у тому числі: м'ясо	630	456,54	543,06	567,42
пух-перо	121,98	91,04	108,53	119,06
інша продукція	5,45	4,05	4,26	4,76
Повна собівартість, грн.:				
- 1 кг м'яса	3,0	4,1	3,47	3,29
- 1 кг пух-пір'євої сировини	8,5	11,7	9,8	10,3
Прибуток від реалізації, грн.:				
- всього	215,8	9,95	114,2	149,59
у тому числі: м'ясо	179,5	8,24	94,56	122,79
пух-перо	34,75	1,64	18,9	25,77
інша продукція	1,55	0,07	0,74	1,03
Сукупний рівень рентабельності, %	39,8	1,8	21,1	27,6

- внутрішнього жиру	-	8,5	5,34	6,99
- пух – пера (прижиттєва ощипка)	32,49	30,90	19,42	30,52
- пух – пера (при забої)	9,67	9,19	11,90	8,39
Прибуток від реалізації, грн.: - всього	147,93	338,04	1217,02	668,29
у тому числі:				
- м'ясо	113,56	130,6	355,27	258,04
- печінка	-	90,8	440,34	171,18
- внутрішній жир	-	63,32	263,76	120,99
- пух – перо (прижиттєва ощипка)	8,6	11,29	35,2	28,43
- пух – перо (при забої)	23,45	36,63	108,44	78,85
- інша продукція	2,32	5,4	14,01	10,8
Рівень рентабельності, - всього,%	23,2	29,5	106,0	58,2

При вирощуванні молодняку гусей до 155-денного віку (5 серія) більше пуху і пера було одержано від гусей кубанської породи. Прибуток від їх реалізації склав 85 грн. Менше пуху і пера було зібрано від гусей крупної сірої породи, а прибуток склав 30 грн. (табл.9). Найбільшим він був (біля 98 грн.) по гусям СП. Це пов'язано з тим, що білий пух і перо ціняться більш високо, ніж сировина інших кольорів.

Таблиця 9

Ефективність вирощування молодняку гусей на м'ясо і пух-пера
до 155- денного віку

Показник	Порода гусей			
	кубанська	крупна сіра	\тулузька	СП
Кількість гусят, гол.	50	34	37	42
Загальна жива маса гусят, кг	262,50	212,50	286,75	273,00
Приріст живої маси, кг	258,150	209,372	283,124	269,094
Середньодобовий приріст, г	33,3	39,7	49,4	41,3
Вихід пух–пір'євої сировини, кг – всього:	6,010	4,175	4,461	5,334
у тому числі при:				
- першому ощипуванні	1,145	1,241	1,701	1,625
- другому ощипуванні	4,865	2,934	2,760	3,709
Виручено від реалізації пух –пір'євої сировини, грн.	240,40	167,00	178,44	256,03
Загальні витрати, грн. – всього:	740	740	740	740
у тому числі на:				
- приріст живої маси	584,5	602,7	627,1	581,8

- пух-перо	155,5	137,3	112,9	158,2
Повна собівартість 1 кг пух –пір'євої сировини, грн	25,9	32,9	25,3	29,7
Прибуток від реалізації пух –пір'євої сировини, грн.	84,90	29,70	65,54	97,83
Рівень рентабельності, %	54,6	21,6	58,1	61,8

У третьому розділі – ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГУСІВНИЦТВА НА БАЗІ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЙОГО ПРОДУКЦІЇ -розроблена перспектива розвитку галузі гусівництва на прикладі Дніпропетровської області.

Одержані в експерименті показники слугували інформаційною базою для складання задачі щодо розвитку гусівництва на основі економіко-математичного моделювання. З тією ж метою також були використані показники із проекту Національної програми розвитку сільського господарства до 2010 року. Критерієм оптимізації був обраний максимум прибутку при забезпеченні необхідного обсягу виробництва основних видів продукції гусівництва. В підсумку рішення задачі був одержаний наступний результат. Маточне поголів'я гусей має бути у кількості 111,3 тис. голів. При цьому більш економічними по сукупності одержаної і прибутку виявилися гуси кубанської породи, яких доцільно мати понад 102,а тулузької біля 9 тис. голів. При розведенні гусей цих порід максимальний рівень прибутку складе 32 млн грн. Виявилось, що в структурі порідного складу в перспективі доцільно мати 92% кубанських гусей і 8 % тулузьких. В перехідний період інші породи гусей також мають право на свій розвиток. Але при цьому слід чітко уявляти, що економічні показники гусівництва будуть значно нижчими.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дають підставу зробити узагальнені висновки і внести пропозиції виробництву.

1. У перехідний період до ринку гусівництво України зазнало великий спад. Проте і до цього розвиток гусівництва відбувався хвилеподібно. Останнім деяким піднесенням розвитку гусівництва був 1990 рік. Тоді в Україні нараховувалось 1,6 млн голів гусей, або 47% загального поголів'я в країнах СНД. У 1991–1998 рр. чисельність поголів'я гусей скоротилася у 3 рази.

2. Невиправдане забуття гусівництва багато в чому пов'язане з тим, що цій галузі довгий час не приділяли належної уваги. Здійснювана дискримінаційна цінова політика щодо продукції гусівництва призвела його до збитковості. Вадами гусівництва є те, що воно розвивається

однобоко. Комплексне одержування і використання його продукції ще не стало основоположним у більшості підприємств.

3. Дослідженнями встановлено, що гусівництво є однією з найбільш економічно вигідних галузей птахівництва. Це пов'язано з тим, що гуси непримхливі до кормів. В основі їх раціону велике місце займають зелені, соковиті й грубі корми. Гуси, як не один інший вид птахів, дає людині багато необхідної продукції та сировини. Це калорійних м'ясо, довговічні пух і перо, ні з чим незрівняна печінка, самий легкоплавкий та добре засвоюваний жир, гусячі шкурки та інше. Ця продукція має великий попит й високо цінується як у нашій країні, так і за кордоном. При інтенсивному веденні галузі та комплексному використанні продукції гусівництва господарства можуть одержувати стійкий високий прибуток.

4. Гуси по більшості продуктивних і економічних показників у розрахунку на одиницю сукупної продукції перевершують інші види птахів. Вони менше витрачають кормів і, зокрема, концентрованих, живої праці і матеріальних ресурсів. Але позитивні біологічні і господарські якості гуси виявляють лише при інтенсивному веденні і комплексному використанні їх продукції.

5. В умовах ринкового середовища і багатокладності економіки відродження й поступове підвищення ефективності гусівництва має стати неминучим. Воно має здійснюватись так, щоб розвиток гусівництва охоплював якомога більше підприємств з різною формою господарювання. В цій системі мають бути задіяні племінні підприємства, інкубаторні станції, ферми товарних підприємств, фермерські та особисті господарства населення.

6. Дослідженнями доведено, що гуси різних порід мають неоднакові біологічні та господарські якості, що зумовлює і рівень економічної ефективності. Раціональне повне використання усіх можливостей гусівництва забезпечує їх високу конкурентоспроможність.

7. Експерименти засвідчують, що при розведенні гусей кубанської і тулузької порід, а також синтетичної популяції реалізація добових гусят більш ефективна, ніж продаж яєць, отриманих від них. Яйця гусей крупної сірої породи, продані на ринку, забезпечують більш високий прибуток у порівнянні з тим, коли вони були проінкубовані та реалізовані гусятами у віці однієї доби.

8. Результати інтенсивного вирощування молодняку гусей на м'ясо до 70-денного віку засвідчили, що серед чотирьох піддослідних порід більш високі економічні показники були одержанні при використанні гусей кубанської породи і синтетичної популяції. Гірші – при розведенні гусей крупної сірої та тулузької порід. Данні експерименту дали підставу рекомендувати кубанських гусей для вирощування як гусей – бройлерів. Рівень рентабельності гусівництва при цьому біля 40%, в той час, як по інших породах він на 12,2 – 38% нижче.

9. Інтенсивна відгодівля гусей різних порід на жирну печінку дала неоднакові результати. Найбільш продуктивними та економічно вигідними виявились гуси тулузької породи. У розрахунку на гуску було отримано 6,2 кг м'яса, 1,3 кг жиру та 562 г жирної печінки. По цих показниках гуси крупної сірої породи та синтетичної популяції поступаються тулузьким у 1,3 – 2 рази. Від реалізації цих видів продукції тулузьких гусей прибуток склав 1059 грн, від інших порід в 1,9 – 3,7 рази менше.

10. Фінансові результати відгодівлі гусей на жирну печінку показали, що гуси тулузької породи краще інших підходять для цієї мети. Прибуток від реалізації 1 кг печінки тулузьких гусей склав 21,2 грн, або в 1,5 – 2,4 рази більше, ніж від гусей синтетичної популяції та крупної сірої породи. Рівень рентабельності реалізації печінки тулузьких гусей склав 106%, а інших порід - 29,5 – 58,2%.

11. Встановлено, що гуси кубанської породи взагалі не придатні для відгодівлі на жирну печінку, так як вже під кінець підготовчого періоду (14 днів) виявилися нездатними споживати корми.

12. Прижиттєве зняття пуху і пір'я у гусей всіх порід виявилось економічно сприятливим, так як забезпечило у розрахунку на гуску прибуток у розмірі 0,41 – 1,20 грн., рівень рентабельності 23,3 – 69%.

Згідно одержаних результатів досліджень адміністрації Дніпропетровської області можливо запропонувати наступні заходи:

1. На підставі економіко – математичного моделювання перспективи розвитку гусівництва і забезпечення населення області мінімальною кількістю м'яса гусей (0,7 – 0,8 кг на рік) необхідно мати маточне поголів'я гусей у кількості 111 – 112 тис. голів у всіх категоріях господарств, що дасть можливість реалізувати за рік 1085 – 1100 тис. голів гусей масою 3500 – 4000 т.

2. Для забезпечення одержання різних видів продукції та сировини від гусей (м'ясо, пух і перо, печінка, жир), а також максимального прибутку, оптимальну структуру складу гусей пропонуємо у перспективі мати у такому порідному співвідношенні: кубанська порода – 92%, тулузька – 8%.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1. Карасёва Т.П. Методические рекомендации по организации и экономике интенсивного гусеводства. - Днепропетровск: ДГУ, 1999. – 44с.

2. Карасёва Т.П. Необходимость возрождения птицеводства Днепропетровщины в условиях становления рынка //Придніпровський науковий вісник.- 1998. -№20. – С.27 - 30.

3. Карасёва Т.П. Современное состояние птицеводства индустриального Приднестровья //Економіка АПК. – 1997. - №9. – С.19-22.

4. Карасёва Т.П. Экономическая эффективность интенсивного выращивания гусей различных пород //Економіка АПК. – 1999. - №9. – С.72 – 75.

5. Карасьова Т.П. Ефективність реалізації інкубаційних гусячих яєць //Вісник Сумського державного аграрного університету. –1999. –№2. – С.237-239.

Гусівництво, інтенсифікація, ринкові відносини, експеримент, порода, економіка, ефективність, структура, оптимізація, моделювання.

Гусеводство, интенсификация, рыночные отношения, эксперимент, порода, экономика, эффективность, структура, оптимизация, моделирование.

Goose-farming, intensification, market relations, experiment, breed, economics, efficiency, structure, optimization, modelling.

В дисертації досліджено сучасний стан і розкриті основні причини важкого становища у розвитку гусівництва в Україні. Запропоновані шляхи виходу з нього. Розроблена організаційна система інтегрованих взаємозв'язків установ управління і виробництва в галузі гусівництва. На підставі науково – виробничого дослідження встановлено рівень економічної ефективності інтенсивного виробництва різноманітної продукції основних порід гусей. За допомогою економіко – математичного моделювання проведена оптимізація структури порідного складу гусей на прикладі Дніпропетровської області. Основні результати досліджень позитивно оцінені керівниками підприємств області і будуть застосовуватись на практиці.

В диссертации рассмотрено современное состояние и раскрыты основные причины тяжелого положения отрасли гусеводства в Украине. Обобщены теоретические аспекты и обоснована практическая неизбежность ускоренного развития гусеводства на основе интенсификации отрасли. Результаты исследований, основанные на научно – практическом эксперименте, свидетельствуют, что высокая экономическая эффективность гусеводства может быть достигнута при комплексной переработке продукции гусеводства.

Результаты исследований дали возможность разработать организационную систему интегрированных взаимосвязей учреждений управления и производства в отрасли гусеводства.

В работе рассмотрена эффективность гусеводства в зависимости от биологических и хозяйственных особенностей гусей различных пород. На основании проведенного научно – производственного эксперимента установлен уровень экономической эффективности интенсивного производства различной продукции основных пород гусей.

Экономико-математическое моделирование перспективы развития гусеводства на примере Днепропетровской области позволило выработать предложения по оптимизации структуры породного состава гусей. Исследования позволили увязать интересы гусеводческих предприятий с

требованиями населения в разнообразной гусеводческой продукции и сырье. Результаты исследований положительно оценены руководителями предприятий области и будут применены на практике.

The present hard situation in goose-farming of Ukraine is examined and the main reasons of it are summarized and practical inevitability of goose-farming speeded development on the base of branch intensification is well-founded. The results of investigations, based on scientific-production experiment, indicate that the high economic efficiency can be reached at complex processing of goose-farming production.

The results of investigations gave the possibility to work out the organization system of integrated interconnections of administrative and producing institutions in the branch of goose-farming.

The efficiency of goose-farming in dependence of productive features of different goose breeds are examined in this work.